

A photograph of two men in a church, examining a large stone sculpture of a face. The man on the left is wearing a black jacket and glasses, and the man on the right is wearing a grey jacket and glasses. They are both looking at the sculpture with interest. The church interior features stone walls, arches, and a wooden floor.

**TUSEN ÅR
AV KRISTENHET**

Tvärvetenskaplig konferens ska räta ut frågetecken kring Dalby kyrka

Den har varit ett kloster, ett maktcentrum och även ett biskopssäte under sex år. Men det är fortfarande mycket som är okänt om Dalby kyrka och tillhörande klosterbyggnader. En tvärvetenskaplig konferens kan komma att sprida nytt ljus över historien.

Ett hav av gula vintergäck möter oss på grusvägen mot Dalby kyrka. Vi följer vägen förbi kyrkan och gravplatserna, och hamnar på en gräsplätt som ännu inte vaknat till liv efter vintern. Jes Wienberg, professor i historisk arkeologi, berättar att platsen som vi står på kallades för en arkeologisk bomb på 1960-talet.

– Här hittade man grundmurar från tusentalet av det som tros ha varit en kungsgård, säger han.

De första arkeologiska undersökningarna i Dalby ägde rum i början av 1900-talet och sedan dess har platsen varit föremål för flera utgrävningar. Men för att få mer klarhet och bättre förståelse av Dalby kyrka, kloster och kungsgård kommer man i april att anordna en konferens, berättar Stephan Borgehammar, professor i praktisk teologi.

– Då kan vi föra samman våra olika vetenskapliga synsätt och titta på kyrkan från olika håll, för att bättre förstå dess sociala och religiösa betydelse, säger han

EN FRÅGA SOM FÖRBRYLLAR forskarna är varför det under en tid på 1060-talet fanns två biskopssäten, Lund och Dalby, bara tio kilometer från varandra. Enligt Jes Wienberg handlar den vanligaste teorin om mission och konkurrens.

– Biskop Egiuo i Dalby var tysk och biskop Henrik i Lund var engelsman. De

var konkurrenter och man tävlade om att sprida den kristna tron. I en annan teori utgår man från att biskop Egiuo var mer en kansler till den danske kungen. På denna tid stod kyrkan och makten nära varandra, säger han.

TILL HÖGER OM ALTARET inne i Dalby kyrka står en skolklass. Mitt i klungan av barn berättar en präst om påsken, om Jesus liv och offer på korset. Jes Wienberg och Stephan Borgehammar kastar en snabb blick på skolklassen och fortsätter sedan rakt fram mot en stor och djup dopfont. Stephan Borgehammar berättar då om ett annat påskfirande – på medeltiden.

– Just dopet var en av de centrala ceremonierna under påskfirandet. Ett barn som fötts under påskveckan döptes under påsknattsfirandet. I dopfonten föddes det på nytt till ett liv i gemenskap med Jesus, som dog för världens synder på långfredagen men återvände till livet under natten mot påskdagen.

VÄGGEN BAKOM DOPFUNTEN av fyrkantig sandsten är från 1100-talet. I södra delen av kyrkan finns en vägg som är byggd av ojämma stenar från 1000-talet och även partier av tegel från 1200-talet. De olika stentyperna visar att kyrkan byggts om och reparerats många gånger.

– Det är först i början på tusentalet som tekniken att bygga i sten kommer hit och Dalby kyrka är den äldsta bevarade stenkyrkan i Skandinavien, säger Jes Wienberg.

Men det är inte bara genom att studera byggnadstraditioner som forskarna kan fastställa åldern på Dalby kyrka. Konsthistoriker har tidigare studerat pe-larna och det är speciellt en som fångat

Jes Wienberg och Stephan Borgehammar studerar dopfonten i Dalby kyrka.

► deras intresse, berättar Stephan Borgehammar.

– Pelaren har ingen funktion i sig, den är inte bärande. Däremot antas det att den haft ett symboliskt värde och föreställde en pelare vid porten till Jerusalems tempel. Templet sågs som en symbol för det kristna livet medan templets innersta betecknade livet efter detta. Pelarna visade vägen in, säger han.

VI LÄMNAR KYRKAN och beger oss mot den västliga klosterlängan. Där finns det spår av en gång som förband kyrkan med längan. Vid en brand 1388 förstördes stora delar av klostret.

– Det har även funnits en östlig och en nordlig länga. Från dessa längor fanns det gångar direkt in i kyrkan. Prästerna och lekbröderna skulle lätt kunna ta sig till kyrkan när det var gudstjänst eller bön, som man hade nio gånger varje dygn, säger Stephan Borgehammar.

Jes Wienberg berättar att Dalby kyrka med tillhörande klosterbyggnader är välbevarad om man ser det ur ett skandinaviskt perspektiv.

– Efter reformationen var det många adelsmän som tog över klosterbyggnader och dessa byggdes ofta om efterhand. Men Dalby förblev kunglig egendom, vilket kan förklara varför det är välbevarat, säger han.

VI BÖRJAR GÅ TILLBAKA på den grusväg som vi kom på och skymtar havet av gul vintergäck. Stephan Borgehammar berättar att där blommorna finns idag har det med största sannolikhet stått flera byggnader.

– Genom att studera hur det sett ut på liknande platser har vi kommit fram till att det bör ha funnits en sjukstuga och vi tror att den stått här någonstans. Det finns mycket som vi ännu inte vet, men vi hoppas att vi efter konferensen kommer ha en bättre förståelse för den här platsens betydelse, säger Stephan Borgehammar och pekar ut mot ängen.

**TEXT: MARIA ENGSTRÖM
FOTO: GUNNAR MENANDER**

Dalby kyrka anses vara den äldsta bevarade stenkyrkan i Skandinavien. Jes Wienberg inspekterar.

Jes Wienberg och Stephan Borgehammar med en mystisk pelare som man tror ska föreställa en pelare vid porten till Jerusalems tempel.

► Konferensen Locus Celebris Dalby kyrka, kloster och gård

Tanken med konferensen Locus Celebris "Den berömda platsen" är att forskare ska få en bättre helhetsförståelse för Dalby och liknande platser.

Konferensen pågår mellan den 24 och 27 april och är ett samarbete mellan Centrum för Danmarksstudier, Centrum för teologi och religionsvetenskap samt Institutionen för arkeologi och antikens historia.

Till konferensens första dag, lördagen den 24 april, bjuds allmänheten in. De öv-

riga dagarna kommer sessioner på olika teman att hållas. Till avslutningsdiskussionen på tisdagseftermiddagen är representanter för myndigheter och kulturmiljövård inbjudna.

Ett 30-tal forskare, arkeologer, historiker, teologer och konsthistoriker, från sex länder bland annat Danmark, Irland, Belgien och Tyskland deltar i konferensen.

Konferensen kommer att resultera i en bok, mer forskning och eventuellt nya utgrävningar.